

4. Vynohradov V. V. Nekotorye zadachy yzucheniya syntaksysa prostoho predlozheniia / V. V. Vynohradov // Voprosy yazykoznaniiya. – 1954. – № 1. – S. 3–29.
5. Holoiiukh V. I. Eliptychni rechennia z neverbalizovanymy holovnymy chlenamy / V. I. Holoiiukh // Movoznavstvo. – 1982. – № 1. – S. 21–26.
6. Dziubak N. M. Strukturno-komunikatyvni oznaky nepovnoty rechennia: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk: spets. 10.02.01 – ukrainska mova / N. M. Dziubak. – Kyiv, 1999. – 20 s.
7. Dudyk P. S. Eliptychni rechennia v ukrainskii movi / P. S. Dudyk // Ukrainska mova v shkoli. – 1958. – № 2. – S. 3–7.
8. Dudyk P. S. Nepovni ta eliptychni rechennia v suchasni ukrainskii literaturnii movi: dys. ... kandydata filol. nauk : spets. 10.02.01 – ukrainska mova / Petro Semenovych Dudyk. – Kyiv, 1954. – 361 s.
9. Dudyk P. S. Syntaksys suchasnoho ukrainskoho rozmovnoho literaturnoho movlennia (Proste rechennia; ekvivalenty rechennia) : [monohrafiia] / P. S. Dudyk. – Kyiv : Nauk. dumka, 1973. – 288 s.
10. Zolotova H. A. Kommunykatyvnye aspekty russkoho syntaksysa / H. A. Zolotova. – Moskva : Nauka, 1982. – 368 s.
11. Peshkovskiy A. M. Russkyy syntaksys v nauchnom osveshchenyy / A. M. Peshkovskiy. – 7-e yzd. – Moskva : Uchpedhyz, 1956. – 511 s.
12. Skovorodnykov A. P. Ellypsys kak stylystycheskoe yavlenye sovremennoho russkoho lyteraturnoho yazyka: posob. dlia spetskursa / A. P. Skovorodnykov. – Krasnoiar'sk : Yzd-vo Krasnoiar'sk. hos. un-ta, 1978. – 95 s.
13. Shevtsova H. O. Elipsnyi riznovyd infinityvnykh rechen v suchasni ukrainskii movi / H. O. Shevtsova // Ukrainske usne literaturne movlennia. – Kyiv : Nauk. dumka, 1967. – S. 235–242.
14. Fedorov A. V. Osnovy obshchei teoryy perevoda (lynhvystycheskye problemy) / A. V. Fedorov. – Moskva : Fylolohiya try; SPb.: Fylolohiya fak. SPbHU, 2002. – 418 s.

Dzherela

1. Lys V. Hrafnia : roman / V. Lys. – Luts : PVD «Tverdynia», 2010. – 188 s.
2. Lys V. S. Solo dlia Solomii : roman / Volodymyr Lys ; predm. T. Prokaska. – Kharkiv : Knyzhkovyi Klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2014. – 308 s.

*Оксана Дерев'янка, Ірина Смігоровська
(м. Івано-Франківськ)*

УДК 811.111

ДИХОТОМІЯ МОЄ / НЕ МОЄ В МОВІ ДИТЯЧИХ РОМАНІВ ЖАКЛІН ВІЛСОН

На матеріалі дитячих романів британської письменниці Жаклін Вілсон виокремлено та проаналізовано основні компоненти дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ, виявлено особливості дитячого сприйняття досліджуваної дихотомії та описано певні моделі поведінки дітей. Актуалізація бінарної опозиції МОЄ / НЕ МОЄ здійснюється за допомогою лексем, вільними словосполученнями та реченнями.

Ключові слова: дихотомія, концепт, дитяча картина світу, компонент.

Постановка проблеми. Концептуальна дихотомія МОЄ / НЕ МОЄ є складним феноменом у житті людини. Вона посідає важливе місце і в дитячій картині світу, оскільки

формує її світогляд, самоідентифікацію та самооцінку. Досліджувана дихотомія є неподільною, її полюси взаємозалежні й не існують окремо. Сам поділ світу на «мое» і «не мое» сягає ще далекого минулого й супроводжує людську діяльність упродовж усього її існування. Тому ця дихотомія слугує предметом дослідження різних гуманітарних наук, зокрема філософії, психології, соціології, етики, естетики, антропології, філології та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних лінгвістичних дослідженнях відображено лише окремі аспекти дослідження опозиції МОЄ / НЕ МОЄ (Л. Гришаєва, В. Жайворонок, Ю. Рождественський, Б. Успенський, О. Шейгал та ін.), проте в жодному з них не проаналізовано компонентів дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ саме в дитячій картині світу.

Вважаємо, що дихотомія МОЄ / НЕ МОЄ є цікавим об'єктом лінгвістичного дослідження, оскільки посідає одне з найважливіших місць у дитячій картині світу поруч з іншими опозиціями, властивими дитячому сприйняттю навколишнього світу: СВІЙ / ЧУЖИЙ, МАЛИЙ / ВЕЛИКИЙ, ПОГАНИЙ / ХОРОШИЙ, БЛИЗЬКИЙ / ДАЛЕКИЙ, ЖИВИЙ / НЕЖИВИЙ та інші. Через егоцентричність, що притаманна характеру дитини, діти особливо гостро реагують на посягання на свою власність і в будь-який спосіб намагаються її захистити. Тому дослідження дитячих творів дозволяє якнайповніше описати основні компоненти дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ.

Мета і завдання статті. Мета статті полягає в розкритті особливостей актуалізації концептуальної дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ та її невід'ємних складових на матеріалі дитячих романів британської письменниці Жаклін Вілсон. Мета зумовила розв'язання таких завдань: описати основні компоненти концептуальної дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ; проаналізувати британську дитячу художню літературу для виявлення певних моделей поведінки; виявити особливості, характерні дитячому уявленню про дихотомію МОЄ / НЕ МОЄ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дитячу картину світу – як особливий спосіб концептуалізації дійсності – вважаємо специфічним відображенням фізичних та психічних реалій у мові та вчинках дітей. У змістовних одиницях мови дітей і їхніх мовних реалізаціях представлений особливий рівень бачення й осмислення світу, особливий погляд на світ [2]. На формування внутрішньої картини світу дитини впливає зовнішній світ речей, подій, людей.

Опозиція МОЄ / НЕ МОЄ є однією з найбільш значущих у дитячій картині світу. Зокрема, на матеріалі дитячих романів Жаклін Вілсон можна простежити, із чим пов'язується дихотомія МОЄ / НЕ МОЄ в дитячій свідомості, визначити її основні змістові компоненти. У творах письменниці змальовано різні типи взаємин між дітьми, що відображають концептуальну дихотомію МОЄ / НЕ МОЄ.

Унаслідок аналізу романів Жаклін Вілсон (загальною кількістю 1895 сторінок), можемо стверджувати, що основним змістовим компонентом концептуальної дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ є «особисті речі» – *personal possessions*, атрибут кожної самостійної особистості. Діти як повноцінні члени суспільства теж прагнуть мати щось таке, що належить тільки їм. Здебільшого це пов'язано із почуттям власної гідності. Дитина ж, усвідомлюючи себе такою, хоче отримати «свою» річ, бути її власником, мати право вирішувати – користуватись чи не користуватись, гратись чи не гратись нею, поділитися або не поділитися з кимось іншим тощо, як-от: *This is my own book and I can write whatever I want* (7, с. 35); *It wasn't Peter's any more though. He'd given it to me. I could legitimately do what I liked with it; keep it in my treasure box, wear it on a ribbon, sell it to a jeweler, swap it...* (7, с. 195).

Усвідомлюючи свої права на приватну власність, дитина буде обстоювати їх і в будь-який спосіб доводитиме свою правоту. У вищеподаних прикладах словосполучення «*I can write whatever I want*» та «*I could legitimately do what I liked with it*» свідчать про рішучість та твердість дитячих переконань, а прислівник *legitimately* вказує на те, що дитина вважає себе повноцінним власником, який законно може розпоряджатися своїм майном.

Для посилення ідеї особистого володіння діти часто вживають інтенсифікатори, які є характерними саме для дитячої репрезентації опозиції МОЄ / НЕ МОЄ, наприклад: *I want my own turret, for me and all my bears* (1); *I'll write you letters with my very own special Mickey Mouse pen* (7, с. 155).

На нашу думку, уживання відразу декількох лексем зі значенням належності, хоча й трапляється в мові дорослих, усе ж є більш притаманним дітям.

Однією з найважливіших потреб дитини вважаємо потребу у власному просторі. Поняття власного простору насамперед пов'язане із власним житлом – місцем, де можна побути наодинці – *private house* (ще одним основним змістовим компонентом дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ). У дитячій свідомості цей компонент здебільшого реалізується на рівні власної кімнати, де дитина почувається господарем та має змогу бути самостійною. На комунікативному рівні концептуальна дихотомія МОЄ / НЕ МОЄ репрезентується певними вербалізованими моделями поведінки, як-от: *Look, get out of my room, Little Bug!* (6, с. 289); *I was writing all this down when there was this tiny tapping at my door. As if some timid little insect was scabbling away out there. I told this beetle to buzz off because I was busy, but it went on scribble-scribbling* (7, с. 96). Фразові дієслова *get out* та *buzz off* доводять, що дитина й справді почувається господарем у своїй кімнаті і може прогнати будь-кого, хто не дає їй бути самостійною, коли для неї це потрібно (*I was busy*). До того ж, звертання (*Little Bug; insect, beetle*) теж не випадкові. Вони свідчать про недобррозичливе ставлення дитини до своїх недругів.

Героїня Трейсі Бікер, яка має власну кімнату в дитячому притулку, одразу попереджує того, хто хоче зайти до неї без дозволу, погрозовим надписом на дверях: *This room belongs to Tracy Beaker. STRICTLY PRIVATE. Keep out on pain of death. And it will be a very painful death too* (7, с. 122). Трейсі й справді дуже цінує власний простір, адже це одна з небагатьох речей, що належать лише їй. Прислівник *strictly* та фраза *keep out on pain of death* є доказом ворожої налаштованості дівчинки до тих, хто зазіхає на її приватну власність.

Наступним змістовим компонентом концептуальної дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ, властивим дитячій картині світу, є поняття «поділу» – *sharing*, яке тісно пов'язане з попередніми компонентами (*personal possessions* та *private house*).

Для дітей жадібність, нетерпимість до зазіхань на свої речі інших дітей і дорослих, вважаємо, природною. Через психофізичні параметри цього етапу життя основною рисою дитячого характеру є егоцентричність [3, с. 46]. За допомогою боротьби за своє право володіти речами дитина стверджується у світі, проявляє себе [1, с. 262]. А тому багато літературних героїв не хочуть ділитися тим, що мають: власними іграшками, власною кімнатою, подекуди й продуктами харчування.

Зокрема, Трейсі Бікер теж проявляє власницький характер і не бажає ділитися своїм тортом ні з ким, окрім письменниці, на яку Трейсі покладає великі надії, сподіваючись, що та її удочерить. Наприклад: «*So that it's all my cake,*» *I said happily. «Aren't I going to get a slice?» asked Cam. «Oh yes. Of course. But I don't have to share it with anyone else. I had to share my proper birthday cake with Peter, wasn't that mean!»* (7, с. 150).

Натомість діти готові поділитися або й віддати все, що мають, людям, яких вони обожають, як-от: «*You're Bliss and you're blissful and you're my favourite,*» *I said. «You're so much my favourite you can have all my ice cream»* (4, с. 197). Так проявляється не тільки характер дитини, а й її ставлення до тієї чи тієї людини у своєму оточенні.

Подані приклади вказують на те, що змістовий компонент *sharing* пов'язаний із двома іншими складовими концептуальної дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ – «щедрістю» (*generosity*) та «жадібністю» (*greed*).

Дитячий альтруїзм, на відміну від жадібності, – не наслідок розвитку дитини. У такий спосіб діти намагаються отримати любов і увагу інших та близьких. Компонент *generosity* безпосередньо залежить від стосунків дитини з тією людиною, з якою вона хоче / не хоче ділитися. Тобто «дружелюбність» (*friendliness*) та «ворожість» (*hostility*), що утворюють периферію концептуальної дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ, відіграють важливу роль у прийнятті рішення дитини стосовно того, поділитися чи ні. Наприклад: *But she bought me Smarties all the same. Not a little tube, a great big packet. «Wow! Thanks!» I said, tucking in. «They're not just for you. Take them back and share them with all the others.» «Oh! I don't want to waste them.» «You're to share them, greedy guts.» «I don't mind sharing them with Peter. Or Maxy. Or the babies»* (7, с. 152).

Як бачимо, Трейсі Бікер вважає марнотратством поділитися цукерками з іншими дітьми в притулку, особливо з тими, з якими вона в поганих стосунках (*I don't want to waste them*). Натомість вона зовсім не проти віддати частину друзям Пітеру та Максї або ж малятам, з якими в неї ще не могло бути жодних конфліктів (*I don't mind sharing them with Peter. Or Maxy. Or the babies.*).

Однак, у житті частіше спостерігаємо дитячу жадібність, аніж щедрість. У три роки дитина починає розуміти, що існують речі, які належать лише їй. Здебільшого, небажання дітей ділитися є наслідком ворожості між ними. На думку Трейсі, у притулку взагалі не можна залишати речі без нагляду (хтось із дітей обов'язково зіпсує їх): *You can't leave anything for two minutes in this rotten place without one of the other kids spoiling it. But I never thought anyone would stoop so low as to write in my own private life story* (7, с. 36).

Проте, навчившись виокремлювати свої речі, дізнавшись, що таке «моє», діти не відразу усвідомлюють поняття «не моє». Асоціюючи себе зі своїми іграшками, дитина ще не може провести аналогічну асоціацію між іншими дітьми та їхньою власністю, тому й виникають конфлікти. Охороняючи й обороняючи свою цілісність, дитина намагається заволодіти чужими речами, що сподобалися їй [3, с. 76], зокрема: *Only I don't really have a posh frock of my own. I did try on a few of Adele's things but somehow they didn't really suit me. So then I started thinking about all the other girls... I knew Louise would go spare if she saw me parading around in her best party frock but I decided it might be worth it if I made a great impression on the writer woman first* (7, с. 70–71).

Трейсі Бікер, обстоюючи свої права та захищаючи власні речі від інших, водночас часто користується чужими речами без дозволу, не думаючи, що інші теж, мабуть, прагнуть залишити своє майно тільки для себе. Задля власної вигоди, вона готова взяти сукню навіть у найзапеклішого ворога і в такий спосіб розізлити її (*I knew Louise would go spare if she saw me parading around in her best party frock*).

Варто зазначити, що діти можуть демонструвати власницьку поведінку не тільки щодо особистих речей, а й щодо улюблених людей чи тварин. Наприклад: *It was great to have my own special friend to wander round the playground with* (5, с. 126); *There's no «we» about it!*

We don't own her and we don't have a say in how she's looked after. I own her and I decide what to do with her (3, с. 280).

Отож, власницьке ставлення до людей можна вважати особливістю дитячого сприйняття концептуальної дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ. Слова та словосполучення *my own special* та *to own* підтверджують, що нерідко діти ставляться до людей та тварин, як до неживих предметів, розпоряджаючись ними за власним бажанням.

На особливу увагу заслуговує поняття *borrowing / lending* («позичати»), яке дещо переплітається з іншим компонентом – *sharing*. У два чи три роки малюк ще не має чіткого уявлення про час, тож не розуміє, що означає «трішки погратися та повернути». Для дитини це означає, що її річ забирають назовсім. Тому інколи діти не усвідомлюють значення слова *to borrow* або *to lend* або ж вдаються до хитрощів, навмисно вживаючи лексему *to borrow* із іншим значенням (*to take*), як-от: «*Could I please borrow an apple for five minutes, Cook?*» *I asked politely. «Borrow it, missy? I think you mean eat it...»* (2, с. 152). Інколи діти самовільно беруть чужі речі, вважаючи, що нічого поганого не трапиться, якщо трохи ними покористуватися, а потім повернути, наприклад: *And last year I got all the right money together (which created a few problems afterwards as I sort of borrowed it without asking)* (7, с. 47).

Наступні змістові компоненти бінарної опозиції МОЄ / НЕ МОЄ властиві як дитячій, так і дорослій картині світу – вихваляння (*boasting*) та заздрість (*jealousy*). Вони тісно пов'язані один з одним, адже часто почуття заздрості викликає бажання похвалитися чимось перед іншими, щоб ті, зі свого боку, заздрили теж. Причинами дитячих вихвалянь, заздрості є брак уваги оточення, невпевненість у собі та загальна емоційна незадоволеність [1, с. 231]. Найчастіше діти (як і дорослі), вихваляються певними речами: «*Louise got the most Valentines of all us kids. And I've got the prettiest Valentine because of all the silver glitter and the lovely verse. What have you got, Tracy Beaker? Absolute zilch.*» (7, с. 178). Спостерігаємо дитячу ворожість, що є причиною вихвалянь з метою приниження іншої особистості. Словосполучення «*absolute zilch*», з одного боку, – це емоційний удар для дитини, а з іншого – укотре нагадує про те, що вона не отримала жодної валентинки на відміну від своїх суперниць.

Унаслідок нестачі уваги та бажання самоствердитися й викликати заздрість інших вихваляється й Трейсі Бікер: *I'm going to wear it all the time, even at school. I'll get round Jenny somehow. I can't wait to show it off* (7, с. 184). Фраза «*I can't wait to show it off*» свідчить про те, що Трейсі вже не може дочекатися, коли продемонструє свій подарунок іншим, і в такий спосіб, на її думку, буде кращою серед усіх дітей у притулку.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Основними змістовими компонентами концептуальної дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ в дитячій картині світу вважаємо *personal possessions; private house; sharing; generosity; greed; borrowing / lending; boasting / jealousy*. До особливостей дитячого розуміння концептуальної дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ відносимо власницьке ставлення до людей та тварин, уживання одразу декількох інтенсифікаторів для посилення ідеї особистого володіння та прояв негативного ставлення до тих, хто зазіхає на їхні речі. Перспективним, вважаємо, подальше поглиблене вивчення концептуальної дихотомії МОЄ / НЕ МОЄ, її взаємозв'язок з іншими концептами; пошук різнорівневих мовних засобів вираження цієї опозиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Психология детства / Л. С. Выготский // Собр. соч. в 6-ти тт. – Москва : Педагогика, 1984. – Т 4. – 432 с.
2. Захарова А. В. Опыт лингвистического анализа словаря детской речи : автореф. дис. ... канд. фил. наук : спец. 10.02.01 – русский язык / А. В. Захарова. – Новосибирск, 1975. – 24 с.
3. Кравченко Т. В. Допомога батькам у вихованні дітей : методичні рекомендації для соціальних працівників / Т. В. Кравченко, І. М. Трубавіна. – Київ : ДЦССМ, 2004. – 100 с.

ДЖЕРЕЛА

1. Wilson J. Clean Break / Jacqueline Wilson. – London : Doubleday Childrens, 2005. – 169 p.
2. Wilson J. Clover Moon / Jacqueline Wilson. – London : Yearling, 2017. – 400 p.
3. Wilson J. Diamond / Jacqueline Wilson. – London : Doubleday Childrens, 2013. – 240 p.
4. Wilson J. Lily Alone / Jacqueline Wilson. – London : Yearling, 2011. – 320 p.
5. Wilson J. The Bed and Breakfast Star / Jacqueline Wilson. – London : Doubleday Childrens, 1994. – 208 p.
6. Wilson J. The Butterfly Club / Jacqueline Wilson. – London : Doubleday Childrens, 2015. – 400 p.
7. Wilson J. The Story of Tracy Beaker / Jacqueline Wilson. – London : Gorgi Yearling Books, 1991. – 158 p.

Деревянко О., Смигоровская И. Дихотомия МОЕ / НЕ МОЕ в речи детских романов Жаклин Вилсон

На материале детских романов британской писательницы Жаклин Уилсон выделены и проанализированы основные компоненты дихотомии МОЕ / НЕ МОЕ, определены особенности детского восприятия исследуемой дихотомии и описаны некоторые модели поведения детей. Актуализация бинарной оппозиции МОЕ / НЕ МОЕ осуществляется с помощью лексем, свободными словосочетаниями и предложениями.

Ключевые слова: *дихотомия, концепт, детская картина мира, компонент.*

Abstract

Derevianko O., Smigorovska I. Dichotomy MINE / NOT MINE in Jacqueline Wilson's novels for children.

Introduction. *The conceptual dichotomy MINE / NOT MINE is a complex phenomenon in human life. It occupies one of the most important places in the children's worldview along with other oppositions of children's perception of the world, such as SELF / ALIEN, GOOD / BAD, BIG / SMALL, FAR / CLOSE, DEAD / ALIVE etc. As children strongly react against taking their possessions and tend to stand up for their property rights, the study of the novels for children allows issuing a comprehensive description of the main components of the dichotomy MINE / NOT MINE.*

Purpose. *The purpose of the article is to analyze the features of linguistic realization of the conceptual dichotomy MINE / NOT MINE and its integral parts by the example of Jacqueline Wilson's novels for children.*

Methods. *The dichotomy MINE / NOT MINE has been examined in detail using the following methods: inductive and deductive method for analyzing and synthesizing scientific theories and concepts; the method of vocabulary definitions and componential analysis for establishing the semantic content of the conceptual dichotomy; the method of conceptual analysis for determining the semantic structure of the dichotomy MINE / NOT MINE.*

Results. *The main components of the conceptual dichotomy MINE / NOT MINE are: personal possessions; private house; sharing; generosity; greed; borrowing / lending; boasting/jealousy. The characteristic features of children's understanding of the dichotomy MINE / NOT MINE include: the proprietary attitude towards people and animals; the use of several intensifiers to enhance the idea of personal ownership; the negative attitude towards those who encroach on their belongings; the use of offensive words to call names and tease children they do not like.*

Originality. *The originality of the work lies in the carrying out a cognitive analysis of the conceptual dichotomy MINE / NOT MINE which has not been extensively investigated, in particular in the children's worldview. The model of the dichotomy MINE / NOT MINE has been constructed for the first time and the features of lexicalization of the dichotomy in modern English have been pointed out. The main components of the dichotomy have been fully described by the example of the children's novels of the famous English writer Jacqueline Wilson.*

Conclusion. *The conceptual dichotomy MINE / NOT MINE is one of the most significant oppositions for children. The desire to be the only owner of their possessions and not to let others encroach upon their belongings is so strong, that it makes them do everything possible in order to protect their property. Depending upon their attitude towards other people, they are to decide whether to share something or not. In this way they raise their self-esteem, which is one of the most important aspects of development and maturation. That is why children's understanding of the dichotomy MINE / NOT MINE differs so much from the adult's one.*

Key words: *dichotomy, concept, children's worldview, component.*

References

1. Vygotskij L. S. Psihologiya detstva / L. S. Vygotskij // sobr. soch. v 6-ti tt. – Moskva : Pedagogika, 1984. – T 4. – 432 s.
2. Zaharova A. V. Opyt lingvisticheskogo analiza slovarya detskoj rechi : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk / A. V. Zaharova. – Novosibirsk, 1975. – 24 s.
3. Kravchenko T. V. Dopomoga bat'kam u vihovanni ditej : Metodichni rekomendacii dlya social'nih pracivnikiv / T. V. Kravchenko, I. M. Trubavina. – Kyiv : DCSSM, 2004. – 100 s.

Dzherela

1. Wilson J. Clean Break / Jacqueline Wilson. – London : Doubleday Childrens, 2005. – 169 p.
2. Wilson J. Clover Moon / Jacqueline Wilson. – London : Yearling, 2017. – 400 p.
3. Wilson J. Diamond / Jacqueline Wilson. – London : Doubleday Childrens, 2013. – 240 p.
4. Wilson J. Lily Alone / Jacqueline Wilson. – London : Yearling, 2011. – 320 p.
5. Wilson J. The Bed and Breakfast Star / Jacqueline Wilson. – London : Doubleday Childrens, 1994. – 208 p.
6. Wilson J. The Butterfly Club / Jacqueline Wilson. – London : Doubleday Childrens, 2015. – 400 p.
7. Wilson J. The Story of Tracy Beaker / Jacqueline Wilson. – London : Gorgi Yearling Books, 1991. – 158 p.